

**PAUL
AUSTER**

Son Şeyler
Ülkesinde

14. BASKI

Çeviri: SEÇKİN SELVİ

♥ can
çağdaş

PAUL AUSTER
SON ŞEYLER
ÜLKESİNDE

Can Çağdaş

Son Şeyler Ülkesinde, Paul Auster
İngilizce aslından çeviren: Seçkin Selvi
In the Country of Last Things

© 1987, Paul Auster

© 1992, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1992

14. basım: Temmuz 2023, İstanbul

Bu kitabın 14. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: İmak Ofset Basım Yayın Anonim Şti.

Akçaburgaz Mah. 137. SK. No:12

Esenyurt, İstanbul

Sertifika No: 71320

ISBN 978-975-07-3521-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

PAUL AUSTER
SON ŞEYLER
ÜLKESİNDE

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Seçkin Selvi

♥can

Paul Auster'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Ay Sarayı, 1991

Yalnızlığın Keşfi, 1991

Son Şeyler Ülkesinde, 1992

Şans Müziği, 1993

Kırmızı Defter, 1993

Leviathan, 1994

Yükseklik Korkusu, 1995

Duman - Surat Mosmor, 1998

Cebi Delik, 1999

Timbuktu, 1999

Köşeye Kısırmak, 2000

Yanılsamalar Kitabı, 2002

Kehanet Gecesi, 2004

Cam Kent, 2004

Hayaletler, 2004

Kilitli Oda, 2004

Brooklyn Çılgınlıkları, 2007

Yazı Odasında Yolculuklar, 2007

Duvar Yazısı, 2008

Karanlıktaki Adam, 2008

Lulu Köprüde, 2009

Görünmeyen, 2010

Sunset Park, 2011

Kış Günlüğü, 2012

Şimdi ve Burada (J.M. Coetzee ile birlikte), 2013

İç Dünyamdan Notlar, 2014

Babamın Tanrı Olduğunu Sandım (editör), 2015

4 3 2 1, 2017

PAUL AUSTER, 1947'de ABD'nin New Jersey eyaletinde, Newark'ta doğdu. Daha 12 yaşındayken, önemli bir çevirmen olan amcasının kitaplarını okuyarak edebiyata büyük bir ilgi duymaya başladı. Columbia Üniversitesi'nde Fransız, İngiliz ve İtalyan edebiyatı okuduktan sonra dört yıl kadar Fransa'da yaşadı, Fransız yazarlardan çeviriler yaptı. 20. yüzyıl Fransız şiiri üstüne önemli bir antoloji hazırladı. İlk kez 1987'de *New York Üçlemesi* adlı yapıtıyla büyük ilgi gördü. Daha sonra *Ay Sarayı*, *Kehanet Gecesi*, *Köşeye Kısırmak*, *Son Şeyler Ülkesinde*, *Leviathan*, *Şans Müziği*, *Timbuktu*, *Yanılsamalar Kitabı*, *Yükseklik Korkusu*, *Brooklyn Çılgınlıkları*, *Yazı Odasında Yolculuklar*, *Karanlıktaki Adam* ve *Sunset Park* adlı romanları, *Yalnızlığın Keşfi* adlı anı-romanı, *Kırmızı Defter* adlı öykü kitabı birbirini izledi. Auster, eşi yazar Siri Hustvedt ve iki çocuğuyla birlikte New York, Brooklyn'de oturuyor.

SEÇKİN SELVİ, Üsküdar Amerikan Koleji'ni bitirdikten sonra öğrenimini Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde sürdürdü. İlk çevirisini 1957'de Sahne Z'de oynanan William Saroyan'ın *Merhaba Dışarıdaki* adlı oyunuyla yaptı. Meslek yaşamını çevirmenlik, gazetecilik ve tiyatro eleştirmenliği dallarındaki paralel çalışmalarıyla yürüttü. 1971-1980 arasında *Tiyatro 70* dergisini, 1981-1982'de *Edebiyat 81* dergisini çıkardı ve genel yayın yönetmenliğini üstlendi. 1982-1993 döneminde *Günaydın* ve *Sabah* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. 1986 yılından bu yana *Milliyet Sanat* dergisinde tiyatro eleştirileri yazıyor. Müjdat Gezen Sa-

nat Merkezi'nde beş yıl, Yeditepe Üniversitesi Tiyatro Bölümü'nde on yıl eleştiri dersi verdi. Tiyatro, felsefe ve edebiyat dallarında 179 yapıt çevirdi. Dünya Kitap Dergisi 2011 Yılın Çeviri Kitabı Ödülü'nü, çevirmenliğinin 50. yılında Çevirmenler Derneği Onur Ödülü'nü, eleştirmenliğinin 50. yılında Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Onur Ödülü'nü aldı. Çevirmen ve editör olarak çalışmalarını sürdürüyor.

Siri Hustvedt için

Geçenlerde düşler âleminin kapısından geçerken
dünyanın o ünlü Yıkım Kenti'nin¹ bulunduğu
bölgesini ziyaret ettim.

NATHANIEL HAWTHORNE

1. Yeşaya 19:18- O gün Mısır'da Kenan dilini konuşan beş şehir olacak. Bu kentler Her Şeye Egemen RAB'be bağlılık andı içecekler; içlerinden biri "Yıkım Kenti" diye adlandırılacak. Ancak "Yıkım Kenti" İbranice'de 'Güneş Kenti', yani "Heliopolis" anlamına da geliyor. (Ç.N.)

Bunlar son şeyler, diye yazdı. Birer birer ortadan kayboluyor ve bir daha asla geri gelmiyorlar. Görmüş olduğum, artık olmayan şeyleri sana anlatabilirim, ama buna zaman bulacağımı sanmıyorum. Şimdi her şey öyle hızlı olup bitiyor ki artık yetişemiyorum.

Senin anlamanı beklemiyorum. Sen bunların hiçbirini görmedin, hayal etmeye çalışsan da yapamazsın. Son şeyler bunlar. Bir gün bir ev görüyorsun, ertesi gün bir bakıyorsun yok olmuş. Dün geçtiğin sokak bugün artık yok. Hava bile sürekli değişiyor. Günlük güneşlik bir günü yağmurlu bir gün izliyor, karlı bir günün ardından sisli bir gün yaşanıyor, bir sıcak, bir soğuk, bir gün rüzgârlı, bir gün sakin, derken birkaç gün korkunç ayaz oluyor, sonra bugün, kış ortasında pırıl pırıl bir hava, kazakla çıkılacak kadar ılık bir gün. Şehirde yaşayınca hiçbir şeye garanti gözüyle bakamayacağını öğreniyorsun. Bir an gözünü yumsan, başka bir şeye bakmak için arkana dönecek olsan, bir an önce karşında duran şey ansızın kayboluveriyor. Hiçbir şey kalıcı değil; kafandaki düşünceler bile. Kaybolanı aramaya kalkışarak boşuna zaman harcamamak gerek. Bir şey bir kere kayboldu mu, gitti gider.

Ben şöyle yaşıyorum, diye sürüyordu genç kızın mektubu. Fazla yemek yemiyorum. Yalnızca bir sonraki

adımı atmama yetecek kadar yiyorum. Ondan fazlasını değil. Bazen öylesine güçsüz düşünüyorum ki bir sonraki adımı atamayacakmışım gibi geliyor. Ama idare ediyorum. Zaman zaman kötülesem de ayakta kalmayı beceriyorum. Ne kadar iyi becerdiğimi görmelisin.

Şehrin sokakları her yere yayılıyor, birbirinin eşi olan iki sokak bulmak olanaksız. Bir ayağımı öbürünün önüne atıyorum, ardından ikincisini birincinin önüne koyuyorum, sonra da aynı hareketi bir kez daha yapabilirim herhalde, diyorum. Daha fazlasını düşünmüyorum. Nasıl yaşadığımı anlamalısın. Hareket ediyorum. Payıma düşen havayı soluyorum. Olabildiğince az yemek yiyorum. Kim ne derse desin, önemli olan tek şey ayakta kalabilmek.

Ben oradan ayrılmadan önce ne dediğini anımsarsın. William ortadan kayboldu demiştin; ne kadar ararsam arayayım onu asla bulamayacağımı söylemiştin. Bunlar senin sözlerindi. Ben de, senin ne düşündüğün umurumda değil, ağabeyimi bulacağım, diye karşılık vermiştim. Sonra da o korkunç gemiye bindim ve senden ayrıldım. Ne kadar önceydi o? Artık anımsamıyorum. Yıllar önce galiba. Ama benimki yalnızca bir tahmin. Bunu söyleyince benim için ne diyecekleri umurumda değil, artık ipin ucunu kaçırdım. Hiçbir şey de bunu değiştiremez, yeniden yakalamamı sağlayamaz.

Şunu kesinlikle biliyorum: Açlık duygusu olmasa, yaşamayı sürdüremezdim. İnsan olabildiğince azla yetinmeye alışmak zorunda. Ne kadar az şey istersen o kadar azla yetinebilirsin, gereksinimlerin ne kadar sınırlıysa o kadar iyi. Şehir, insanı bu duruma getiriyor. Düşüncelerini tersyüz ediyor. Yaşama isteği yaratıyor, aynı zamanda da yaşamını elinden almaya çalışıyor. Bundan kurtuluş yok. Ya becerirsin ya beceremezsin. Becerirsen bir dahaki sefere yine becerebileceğine güvenemiyorsun. Bir kez beceremezsen de bir daha asla beceremezsin.

Sana niye şimdi yazdığımı da bilmiyorum. Açıkça söylemek gerekirse, buraya geldikten sonra seni hemen hiç düşünmedim. Ama bunca zaman sonra, sana söylemem gereken bir şeyler olduğu duygusuna kapıldım birden, bunları çarçabuk yazmazsam beynim çatlayacak. Okuyup okumaman önemli değil. Benim gönderip göndermemem bile önemli değil; göndermeye fırsat olacağını varsayarak söylüyorum. Belki de işin aslı şu: Sen hiçbir şey bilmediğin için yazıyorum. Benden çok uzaklarda olduğun ve hiçbir şey bilmediğin için.

Öyle sıksa insanlar var ki, diye yazdı genç kız, bazen esen rüzgâra kapılıp savruluyorlar. Şehirde esen rüzgârlar korkunç. Hep nehirden esiyor, insanın kulaklarında uğulduyor, yumruklar gibi öne arkaya sallıyor, çöpleri, kâğıtları ayaklarının dibine uçuruyor. Sıksa insanların rüzgârın şiddetini dengelemek için birbirlerine iplerle, zincirlerle bağlanarak ikişer üçer kişilik gruplar halinde, bazen de ailece dolaştıklarına sık sık rastlanıyor. Kimileri de sokağa çıkmaktan vazgeçiyor, en güzel havalarda bile korkup kapı aralıklarına, girintilere sığınıyorlar. Savrulup taşlara çarpmaktansa köşelerinde sessizce beklemeyi yeğliyorlar. İnsan yemek yememek konusunda da kendisini öyle iyi eğitebiliyor, bu işte öylesine ustalaşabiliyor ki zamanla hiçbir şey yememeye alışabiliyor.

Açlıklarını yenmeye çalışanların durumu daha kötü. Yemek konusuna aklını takmak insanın başına dert açmaktan başka bir şeye yaramaz. Gerçekleri kabul etmeye yanaşmayan, yemeği bir saplantı haline getiren kişiler bunlar. Günün her saatinde sokaklarda dolaşiyor, çöplerin içinde atıştırılacak bir lokma arıyor, bir kırıntı için akıl almaz tehlikelere atılıyorlar. Oysa ne bulurlarsa bulsunlar asla yetmeyecektir. Doymak bilmeden yerler on-

lar. Yiyecekleri hayvanca bir telaşla parçalıyor, bir deri bir kemik kalmış parmaklarıyla didikliyorlar; titreyen çeneleri hiç kapanmıyor. Yediklerinin çoğu ağızlarından dökülüyor. Yutmayı başarabildikleri kadarını da genellikle birkaç dakika sonra kusuyorlar. Yavaş bir ölüm bu; yiyecekler bir ateş, onları içten içe yakıp tüketen bir çılgınlık gibi. Yaşamak için yediklerini sanıyorlar, ama sonunda yenip tükenenler kendileri oluyor.

Bu yiyecek konusu karmaşık bir iş. Sana verilenle yetinmeyi öğrenmezsen asla huzur bulamazsın. Sık sık yiyecek sıkıntısı oluyor, bir gün hoşuna giden bir yiyecek ertesi gün hiç bulunmayabiliyor. Herhalde belediye pazarları alışveriş yapmak için en tehlikesiz, en güvenilir yerler, ama fiyatlar yüksek, çeşitler kısıtlı. Bir gün kırmızı turptan başka bir şey bulamazsın, ertesi gün bayat çikolatalı pastadan başka şey yoktur. Yediklerinin çeşidini çok sık ve bir öncekinden çok farklı biçimde değiştirmek, insanın midesini berbat edebilir. Yine de belediye pazarlarının polislerce korunmak gibi bir üstünlüğü var ve oradan aldıklarının bir başkasının midesine değil, kendi midene ineceğine güvenebilirsiniz. Sokaklarda yiyecek hırsızlığı yapmak öyle yaygın ki artık suç bile sayılmıyor. Üstelik, sadece belediye pazarları yasal olarak yiyecek dağıtımını yapma yetkisine sahip. Şehirde yiyecek satan pek çok kişi var, ama onların mallarına her an el konulabilir. Keseleri bu işi sürdürebilmek için polisler gereklı rüşveti vermeye elverişli olanlar bile her an hırsızların saldırılarıyla karşı karşıya gelebilir. Hırsızlar o pazarlardan alışveriş yapanlara da bela oluyor. İstatistikler, buralardan yapılan her iki alışverişten birinin hırsızlık olayına yol açtığını gösteriyor. Bence, bir portakal ya da bir parça jambon yemenin bir anlık keyfi için böylesine büyük bir tehlikeyi göze almaya değmez. Gelgelelim insanoglu doymak bilmiyor. Açlık her gün yinelenen

bir bela, mide yeryüzü kadar kocaman bir dipsiz kuyu. O yüzden de özel pazarcılar sürekli olarak yer değiştirmek, boyuna oradan oraya taşınmak, bir-iki saatliğine bir yerde boy gösterip ondan sonra ortadan kaybolmak zorunluluğu gibi bütün engellere rağmen iyi iş yapıyorlar. Ancak bu konuda bir uyarıda bulunmam gerek. Özel pazarlardaki yiyecekler satın alınacaksa düzenbaz satıcılardan kesinlikle kaçınmak gerek. Dolandırıcılık almış yürümüş. Kazanç sağlamak uğruna yapmayacakları, satmayacakları bir şey yok. İçine talaş doldurulmuş portakallar, yumurtalar, bira diye yutturulan sidik dolu şişeleri satıyorlar. Evet, insan soyunun yapmayacağı yok. Bunu ne kadar erken anlarsan o kadar iyi.

Sokaklarda dolaşırken, diye sürdürdü mektubu, her seferinde tek adım atman gerektiğini aklından çıkarmamalısın. Yoksa düşmen kaçınılmazdır. Gözünü hep açık tutacak, aşağıya, yukarıya, ileriye, geriye bakacaksın, başkalarını kollayacaksın, görünmeyen tehlikelere karşı hazırlıklı olacaksın. Birine toslamak ölümcül sonuçlar doğurabilir. İki insan çarpışınca hemen yumruklaşmaya başlıyor. Ya da yere yuvarlanıyor, kalkmaya yeltenmeden düştükleri yerde kalıyorlar. Önünde sonunda, insanın düştüğü yerden kalkmaya çalışmadığı bir an geliyor. Gövdeler sızlıyor, bunu iyileştirecek bir çare de yok. Burada, başka yerlerden çok daha fazla sızlıyor gövde.

Moloz ayrı bir sorun. Tökezlememek, bir yanını incitmemek için görünmeyen çukurlar ile, ansızın önüne çıkan taş yığınlarını, tümsekleri kollamak gerekli. En kötüsü de haraç alınan noktalar, onlardan kaçınmak için çok kurnazca davranmalısın. Yapıların yıkıldığı ya da çöplerin birikip kaldığı yerlerde, yolun ortasında geliş geçişi engelleyen koca koca yığınlar oluyor. Erkekler

malzeme bulabildikçe bu barikatları kuruyor, sonra da kalın sopalarla ya da tüfeklerle veya tuğlalarla silahlanarak o barikatların üstüne tüneyip gelen geçeni beklemeğe başlıyorlar. Sokak onların denetimindedir artık. Oradan geçmeye niyetliysen onlara istediklerini vermek zorundasın. Bu bazen paradır, bazen yiyecek, bazen de seks. Dövülüp pataklanmak gündelik bir olay; arada sırada da birinin öldürüldüğünü duyarsın.

Yeni haraç yerleri kurulur, eskileri ortadan kaybolur. Hangi sokaklardan geçebileceğini, hangilerinden uzak durmak gerektiğini hiç bilemezsin. Şehir yavaş yavaş insanı kesinlik duygusundan koparır. Hiçbir zaman belirli bir yol tutamazsın ve sağ kalmanın tek yolu hiçbir şeye gereksinme duymamaktır. Herhangi bir yerden bir uyarı gelmeden değişmek, yaptığın işi bırakmak, tam tersini yapmak zorunda kalırsın. Sonuçta başına her şey gelebilir. Bunun sonucu olarak da belirtileri yorumlamayı öğrenmen gerekiyor. Gözler yetersiz kalırsa, bazen insanın burnu da işe yarar. Benim koku alma duyum olağanüstü bir gelişme gösteriyor. Bazı yan etkileri –ani bulantılar, baş dönmeleri ve gövdeme işleyen pis kokulu havanın yarattığı korku– olmakla birlikte, köşe dönerken kendimi korumama yardım ediyor; köşeler en tehlikeli yerler olabilir. Çünkü haraç noktalarının, çok uzaklardan bile tanınabilen özel bir kokusu vardır. Taş, tahta, çimento ve sıva parçalarından oluşan yığınların içinde çöpler de oluyor ve güneşin ısısı çöplere işledikçe başka yerlerde duyulandan çok daha keskin bir koku yükseliyor; yağmur da alçıyla sıvaya işleyip onları eritiyor. Bunlardan da moloza özgü bir koku yayılıyor. Yağışlı ve güneşli günler birbirini izleyip iki koku birbirine karıştıkça haraç noktaları buram buram tütmeğe başlıyor. Önemli olan bu kokuya alışmamak, zamanla duymaz duruma gelmemek. Alışkanlıklar da ölümcül sonuçlar doğurur. Herhangi bir şey-

le yüzüncü kez bile karşılaşsan daha önce hiç rastlamamış gibi davranman gerek. Kaç kere karşına çıkarsa çıkarsın, hep ilk kez görüyormuş gibi bakmalısın. Bunun neredeyse olanaksız sayılabileceğini biliyorum, ama öyle olması zorunlu. Kesin bir kuraldır bu.

İnsan bütün bunların er geç biteceğini sanıyor. Her şey parçalanıp ortadan kayboluyor, yeni bir şeyler de yapılmıyor. İnsanlar ölüyor, bebekler dünyaya gelmeyi reddediyor. Burada bulunduğum yıllar içinde yeni doğmuş tek bir bebek gördüğümü anımsamıyorum. Yine de ortadan kaybolanların yerini alacak yeni yeni insanlar boy gösteriyor boyuna. Eşyalarını yükledikleri arabaları çekerek ya da tekleyen külüstür otomobilleriyle taşra kasabalarından, kırsal kesimlerden geliyorlar. Hepsi aç, hepsi evsiz barksız. Yeni gelenler kentin yolunu yordamını öğreninceye kadar kolay birer kurban oluyorlar. Çoğu daha ilk gün sona ermeden ellerindeki parayı kaptırıyor. Kimileri var olmayan apartmanlarda daireler tutuyor, kimileri asla gerçekleşmeyecek işler bulacaklarını söyleyenlere aracılık ücreti ödemek gibi bir tuzağa düşüyor, kimileri de biriktirdikleri parayı boyalı karton olduğu sonradan anlaşılan yiyeceklere harcıyor. Bunlar sadece en sıradan dalavereler. Eski belediye sarayının önünde duran, yeni gelenlerden biri saat kulesine baktıkça onlardan saate bakma parası isteyen bir adam tanıyorum. Saate bakma parası konusunda bir anlaşmazlık çıkarsa, acemi çaylak gibi davranan yardakçısı da saate bakıp istenen parayı ödüyor, böylece kentin yabancısı olan adam bunun yaygın bir uygulama olduğuna inanıyor. İşin şaşırtıcı yanı bu düzenbazların varlığı değil, insanları paralarını gözden çıkarmaya bu kadar kolay inandırabilmeleri.

Oturacak yeri olanlar o yeri kaybetme korkusuyla ya-

şıyor hep. Yapıların çoğunun sahibi yok, dolayısıyla kiracının hakkı diye bir şey de yok. Kira sözleşmesi yok, herhangi bir terslik çıkarsa yasal bir dayanak bulunamaz. İnsanların evlerinden zorla çıkarılıp sokağa atılmaları sık rastlanan bir olay. Birtakım adamlar tüfeklerle, sopalarla eve dalıyor, orada oturanlara evden çıkmalarını söylüyorlar; onları alt edebileceğinizi sanmıyorsanız, gitmekten başka çareniz var mı? Bu uygulamanın adı “eve dalmak”. Kentte yaşayanlar arasında, şu ya da bu tarihte bu yolla evinden atılmamış olanların sayısı az. Ama bu yolla evinden çıkarılmayacak kadar şanslı olanlar bile hayalet ev sahiplerinden birinin kurbanı olmayacaklarına güvenemez. Bu hayaletler kentin hemen her kesimine korku salan, insanların evlerinde oturma hakkını elde tutabilmeleri için onları haraca kesen zorbalardır. Yapıların sahipleri olduklarını ileri sürer, orada oturanların kanını emerler. Hemen hiç kimse de onlara karşı çıkmaz.

Evsizler içinse durum büsbütün katlanılmaz. Boş ev diye bir şey yok. Yine de emlakçılar iyi kötü iş yapıyor. İnsanları bürolarına çekebilmek, onlardan para koparabilmek için her gün gazetelere aldatici, yaniltıcı ilanlar veriyorlar. Aslında kimse o ilanlara inanmaz, ama ellerindeki son parayı bu boş sözlere yatıranların sayısı da az değil. Sabahları erkenden emlak bürolarının kapısında kuyruğa girip, on dakika süreyle emlakçının masasında oturup ağaçlıklı sokaklarda yükselen, ferah odaları olan, halılarla, yumuşak deri koltuklarla döşenmiş –insana mutfaktan yayılan sıcak kahve kokusunu, sıcak banyoların buğulu havasını, pencere pervazlarındaki saksıların parlak renkli çiçeklerini anımsatan– dairelerin fotoğraflarına bakabilmek için saatlerce kuyruklarda sabırla bekliyorlar. Fotoğrafların on yıl önce çekilmiş olması kimenin umurunda değil sanki.

Birçoğumuz yeniden çocuklaştık. Bunun için her-

hangi bir çaba harcadığımız yok, anlıyor musun, bilinçli olarak yapılan bir şey de değil. Ama umut yok olunca, herhangi bir şey ummak umudu bile yitince, insan ortaya çıkan boşlukları doldurmak için düşlere, çocukça düşüncelere, olmayacak masallara sarılıyor. En kaşarlanmış olanlarımız bile bunu önleyemiyor. Patırtı gürültü yaratmadan, herhangi bir girizgâha gerek duymadan ellerindeki işi bırakıp oturuyor, yüreklerinde birikmiş arzular dan söz etmeye başlıyorlar. En sevilen konulardan biri yiyecek kuşkusuz. Birtakım insanların oturup bir öğün yemeği en ince ayrıntılarıyla, çorbadan, başlangıç çeşitlerinden tatlıya varıncaya kadar ağır ağır anlatıp bir öğünü baştan sonra tarif etmelerine sık sık tanık olabilirsin. Her baharatın, her farklı tadın üstünde duruyor, çeşitli kokularla tatları konuşuyor, yemeğin hazırlanışını, yenen şeylerin ağza girdiği anda verdiği tadı, gırtlaktan geçip mideye ulaştığı zaman gövdeye yayılan huzuru ballandıra ballandıra anlatıyorlar. Bu konuşmalar kimi zaman saatlerce sürüyor ve çok kesin bir protokolü de var. Örneğin konuşurken asla gülünmeyecek, insanın açlığı ön plana çıkarılmayacak. Birden coşup patlamayacaksın, düşünceşizce içini çekip durmayacaksın. Çünkü iç çekmeyi gözyaşı izler ve yemek konularının tadını kaçıran şeylerin başında da gözyaşı gelir. En iyi sonucun alınabilmesi için insan, aklını başkalarının ağızlarından dökülen sözcüklere verebilmelidir. Kendini sözcüklere kaptırabilirsen o andaki açlığını bile unutabilir, onların “doyurucu hale alanı” adını verdikleri ortama girebilirsin. Kimileri dikkatin yeterince yoğunlaştırılması ve konuşmaya katılanların sözlere eşit ölçüde inanma isteği duyması koşuluyla, bu yemek konuşmalarının besin değeri olduğunu bile ileri sürüyor.

Bütün bunlar hayaletlerin diline ait konuşmalar. O dille çeşitli şeyler konuşulabilir. Bu tür konuşmaların

çoğu da birinin “keşke” demesiyle başlar. Olanaksız olduğu sürece, keşke denen şey herhangi bir konuyu kapsayabilir. Keşke güneş hiç batmasa. Keşke ceplerimde para ağacı bitse. Keşke şehir eski günlerdeki gibi olsa. Herhalde anlamışsındır. Hep gülünç ve çocukça şeyler; ne anlamı var, ne de gerçeklerle bir ilgisi. Genellikle insanlar, çünkü durum her ne kadar kötüyse de bugünkünden iyiydi, diye düşünüyor. İki gün öncesi de dünkünden iyiydi. Ne kadar geriye gidersen, ne kadar eskiye dönersen dünya o kadar daha güzel ve çekici görünüyor. İnsan her sabah, bir önceki gün karşılaştıklarından daha kötüyle yüz yüze geleceğini bilerek güçbela kalkıyor yatağından, ama uyumadan önce var olan dünyadan söz ederek kendini kandırmayı, şu anda içinde bulunduğu günün yüreğinde taşıdığı öteki günlerin anısından daha az ya da daha çok gerçek olmadığına, yani asılsız bir hayal olduğuna inanmayı başarıyor.

İnsanların bu oyunu niye oynadıklarını anlayabiliyorum, ama benim pek hoşuma gitmiyor. Hayalet diliyle konuşmayı kabul etmiyorum; başkalarının konuştuğunu duyduğum zaman da ya kulaklarımı tıkıyorum ya da oradan uzaklaşıyorum. Evet, ben çok değiştim. Çocukken ne oyuncu bir kız olduğumu anımsarsın. Masallarımı, yarattığım oyun dünyalarını dinlemekten bıkip usanmazdın. “Dönüşü Olmayan Şato”yu, “Hüzün Ülkesi”ni, “Unutulmuş Sözcükler Ormanı”nı anımsıyor musun? Sana yalanlar söylemeye, seni kandırıp masallarına inanmanı sağlamaya, en olmayacak sahnelerin birini bırakıp ötekini anlatmaya başladığımda yüzünde beliren ciddi ifadeyi izlemeye bayılırdım. Sonra da hepsini uydurduğumu söyledim, bunun üzerine sen de ağlamaya başladın. Gözyaşlarını da gülümsemiye sevdiğim kadar severdim galiba. Evet, annemin bana giydirdiği süslü elbiselerim, yaralı bereli dizlerim, tüyü bitmemiş dişilik

organım, o çocuk halimle o zaman bile biraz haındım galiba. Ama sen beni severdin, değil mi? O sevgi yüzünden delirecek kadar sevdin beni.

Artık tepeden tırnağa sağduyulu, hesapçı biri olup çıktım. Başkalarına benzemek istemiyorum. Kurdukları düşlerin onları ne hale getirdiğini görüyorum ve aynı duruma düşmeme izin vermeyeceğim. Hayalet kişiler hep uykularında ölüyor. Bir-iki ay süreyle yüzlerinde garip bir gülümsemeyle dolaşıyorlar ortalıkta. Yok olma sürecine çoktan girmişler gibi, çevrelerinde bir “başkalık” ışıltısı beliriyor. Bu belirtileri, hatta ondan önceki uyarı işaretlerini gözden kaçırmak olanaksızdır: Yanaklara yayılan hafif bir pembelik, her zamankinden daha iri görünen gözler, yürürken sersemce ayaklarını sürüme, gövdenin belden aşağısından yükselen pis koku. Yine de onlarınki mutlu bir ölüm oluyor galiba. O kadarını kabul ederim. Zaman zaman onlara özendiğimi bile söyleyebilirim. Ama sonuçta ben pes etmeyeceğim. Buna izin vermeyeceğim. Canım pahasına da olsa, dayanabildiğim kadar direneceğim.

Başkalarının ölümleri daha acıklı. Örneğin, sokaklarda çılgınca el kol sallayarak, olanca güçleriyle bağırarak, koşabildikleri kadar hızla koşan Koşucular var. Onları bir tür hizip. Genellikle grup halinde koşuyorlar; altışar, onar, hatta yirmişer kişilik gruplar, sokağa dökülüp karşılarına bir şey çıksa bile hiç durmadan, bitkinlikten yere yıkılana kadar koşuyor, koşuyor, koşuyorlar. Amaç olabildiğince çabuk ölmek, kendini yüreğinin dayanamayacağı sınıra kadar zorlamak. Dediklerine bakılırsa hiçbir Koşucu bunu tek başına yapacak kadar yürekli davranamamış. Birlikte koştuklarında gruptaki herkes kendini ötekilere kaptırıyor, naraları duydukça yürekleniyor, kendini

cezalandırmaya varan bir direnme çılgınlığına kapılıyor-muş. İşin tuhaf yanı da Şu: İnsanın koŐarak canına kıyabil-mesi için önce kendini eğitip iyi bir koşucu olması gere-kiyor. Yoksa kimse kendini yeterince zorlayacak gücü bulamaz. Bununla birlikte Koşucular yazgılarıyla buluŐmaya hazırlanıyor ve çok sıkı çalıŐıyorlar, yazgılarına koŐarken düŐecek olurlarsa hemen kalkıp koŐuyu sürdür-meyi de biliyorlar. Bu da bir tür din herhalde. Şehirde birkaç büroları var – dokuz sayım bölgesinin her birinde bir tane – onlara katılmak isteyenler birtakım etin sınav-lardan geçmek zorunda. Su altında soluğunu tutmayı be-cereceksin, oruç tutacaksın, elini bir mumun alevine değ-direbileceksin, yedi gün süreyle kimseyle konuŐmayacak-sın. Topluluğa kabul edildikten sonra da onların kuralla-rına uyarak yaŐayacaksın. Bu da altı ile on iki ay arasında deđiŐen bir süre boyunca toplu halde yaşamak, çok sıkı bir beden eğitimi programı uygulamak, yemeği yavaş ya-vaaŐ azaltmak anlamına geliyor. Herhangi bir ye ölüm koŐusuna hazır olduğunda gücünün de, zayıflığıın da st sınırına varmıŐ bulunuyor. Kuramsal olarak, sonsuza ka-dar koŐabilecek durumda oluyorlar, ama gövdenin bütün kaynakları da tükenmiŐ oluyor. Bu ikisinin karıŐımı ama-cın gerçekleŐmesini sağlıyor. KararlaŐtırılan günün sabahı arkadaŐlarıyla birlikte yola koyuluyorsun. Gvdenen kaçıp kurtuluncaya, gövdenin dışına çıkıncaya kadar çığ-lıklar atarak koŐuyorsun. Sonunda ruhun kalıbından sıy-rılıp özgürlüğe kavuŐuyor, gövde yere yıkılıyor ve ölüyor-sun. Koşucular uyguladıkları yöntemin yüzde doksanı aÇan bir baŐarı oranı sağladığını duyuruyor. Demek ki neredeyse hiç kimse ikinci bir ölüm koŐusuna katılmak zorunda kalmıyor.

Bireysel lmler daha yaygın. Ama bunu da halka açık bir tören haline getirmiŐler. İnsanlar aşağıya atla-maktan başka bir neden olmadan en yüksek yapılarla tır-

manıyor. Son Atlayış deniyor buna. İtiraf ederim ki öyle bir olaya tanık olmanın insanı etkileyen, sanki yüreğinde yeni bir özgürlük dünyasının kapılarını açan bir özelliği var: Birinin çatının ucunda durduğunu, sonra da hep o son saniyelerin tadını çıkarmak istercesine, kısa bir an için duraksadığını görmek, kendi canının da gırtlığında düğümlenir gibi olduğunu duyumsamak, sonra beklenmedik bir anda (çünkü ne zaman olacağı asla kestirilemiyor) havaya sıçrayan ve uçarak sokağa düşen bir gövde. Böyle durumlarda kalabalığın olayı nasıl bir merakla beklediğini, ne kadar heyecanlandıklarını görsen, nasıl çılginca alkışladıklarını duysan şaşarsın. O sahnenin şiddeti ve güzelliği kendi benliklerinin dışına çıkmalarını, kendi hayatlarının önemsizliğini unutmalarını sağlıyor. Son Atlayış herkesin anlayabileceği, herkesin yüreğindeki isteğe uygun düşen bir şey: Böyle göz kamaştırıcı bir biçimde ölmek, kendini böyle kısacık ve görkemli bir anda yok etmek. Bazen bizi duygulandıran tek şeyin ölüm olduğunu düşünüyorum. Ölüm bizim sanat biçimimiz, kendimizi ifade edebildiğimiz tek yol.

Yine de yaşamayı becerenlerimiz var. Çünkü ölüm de bir yaşam kaynağına dönüşmüş durumda. Her şeye nasıl son verebileceklerini düşünen, bu dünyadan nasıl ayrılacaklarını tasarlayan o kadar çok insan olunca bu işten kazanç sağlamanın yolları da bulunabiliyor. Kurnaz biri başkalarının ölümlerinden rahat bir geçim sağlayabilir. Çünkü herkes Koşucular ile Atlayanlar kadar yürekli değil ve pek çok kişinin karar vermesine yardım edilmesi gerekiyor. Tabii bu hizmetlerin karşılığında para ödemesi de bir önkoşul; o nedenle de o hizmetlerden yararlanmaya ancak en zenginlerin kesesi elveriyor. Yine de özellikle Ötenazi Kliniklerinde piyasa hayli hareketli. Gözden çıkardığın paraya göre, Ötenazi Kliniklerinde de çeşitli seçenekler var. En ucuzu ve en basiti yalnızca

Her türlü üretimin, her türlü yaratımın durduğu geleceksiz bir şehir ya da bir ülke. Her şeyin yok olduğu ve bir daha geri gelmediği bir yer. Elinizi attığınız şeylerin son şeyler olduğunu bildiğiniz bir ortam. Evsiz kalıp sokaklarda çöplerden bulduklarını yiyen ya da çöpten bulduklarını satarak geçinen insanların yaşadığı bir şehir. Hırsızlığın artık suç sayılmayacak kadar yaygınlaştığı, zaten suç sayacak karar mercilerinin bile kalmadığı, bütün umutların tükendiği, insanların ölümü kurtuluş olarak gördüğü, artık kimsenin çocuk doğurmadığı bir cehennem.

Paul Auster, benzersiz bir anlatımla, geleceğe göndermeler yaparak, yaşamakta olduğumuz dünyanın yozlaşması, çıkar kavgaları, savaş çılgınlıkları sonucunda karşılaştığımız kâbusun izdüşümünü aktarıyor.

#amerikanedebiyatı #intihar #alegori #distopya #kayıp #gelecek #kaos
#çöp #evsizler

